

COMUNICĂRI

Elena PLOȘNIȚA

CONSIDERAȚII PRIVIND ROLUL PATRIMONIULUI ETNOGRAFIC ÎN EDUCAȚIE

<https://doi.org/10.52603/rec.2021.29.16>

Rezumat

Considerații privind rolul patrimoniului etnografic în educație

Articolul tratează educația și instruirea ca două componente esențiale ale procesului de identificare, valorificare, păstrare și transmitere a cunoștințelor și aptitudinilor, de conștientizare a valorilor transmise de patrimoniul etnografic. Autoarea propune utilizarea patrimoniului etnografic în procesul educațional ținând cont de necesitățile și provocările societății contemporane. În opinia autoarei astăzi este necesară încurajarea abordării patrimoniului etnocultural din punct de vedere interdisciplinar și internațional, studierea și cunoașterea modului în care patrimoniul poate ajuta la satisfacerea nevoilor altor sectoare, evaluarea și asigurarea sustenabilității cercetării și a educației. Educația de calitate implică respect față de diversitatea culturală, față de identitate și individualitate. Elementele de patrimoniu etnografic, existența instituțiilor tradiționale pot asigura socializarea, incluziunea și coeziunea în comunitate. Iar susținerea meșteșugurilor tradiționale ca industrii creative și surse de venit este actuală și necesară pentru dezvoltarea societății. Sarcina actuală în educație ar trebui să fie în a contribui, în a sprijini crearea noii culturi, a unei noi concepții a societății moldovenești, o cultură care să răspundă la necesitățile epocii contemporane, având în vedere arhetipul și particularitățile etnopsihologiei moldovenești, o cultură care să contribuie la consolidarea etnică, să răspundă celor două provocări existente în lumea contemporană: globalizarea și păstrarea identității locale; tradiția și noile tehnologii.

Cuvinte-cheie: patrimoniu etnografic, educație, instruire, cercetare, cooperare.

Резюме

О воспитательно-образовательной роли этнографического наследия

В статье воспитание и обучение рассматриваются как два важнейших компонента процесса выявления, развития, сохранения и передачи знаний и навыков, осознания ценности этнографического наследия. Автор предлагает использовать этнографическое наследие в образовательном процессе, принимая во внимание потребности и проблемы современного общества. По мнению автора, сегодня необходимо поощрять подход к этнокультурному наследию с междисциплинарной и международной точек зрения, необходимо изучить и осознать возможности использования этих ценностей в других областях, оценить и обеспечить устойчивость исследований и образования. Качественное образование подразумевает уважительное отно-

шение к культурному разнообразию, к самобытности и индивидуальности. Элементы этнографического наследия, существование традиционных институтов могут обеспечить социализацию, вовлеченность и сплоченность в сообществе. Поддержка традиционных ремесел как творческих отраслей и источников дохода актуальна и необходима для развития общества. Насущная задача в сфере образования должна заключаться в содействии созданию новой культуры, новой концепции молдавского общества – культуры, которая отвечала бы потребностям современной эпохи, учитывая архетип и особенности молдавской этнопсихологии, культуры, которая способствовала бы этнической консолидации перед лицом противоречивых тенденций, существующих в современном мире: глобализация и сохранение местной идентичности; традиции и новые технологии.

Ключевые слова: этнографическое наследие, воспитание, обучение, исследование, сотрудничество.

Summary

On the role of ethnographic heritage in education

The article considers education and training as two essential components of the process of identification, development, preservation and transmission of knowledge and skills, awareness of the values of the ethnographic heritage. The author suggests to use the ethnographic heritage in the educational process taking into account the needs and challenges of contemporary society. According to the author, today it is necessary to encourage the approach to ethno-cultural heritage from interdisciplinary and international points of view. It is necessary to study and understand the possibilities of using these values in other areas, to evaluate and ensure the sustainability of research and education. Quality education implies respect for cultural diversity, identity and individuality. The elements of ethnographic heritage and the existence of traditional institutions can ensure socialization, inclusion and cohesion in the community. Supporting traditional crafts, as creative industries and sources of income, is relevant and essential for the development of society. The current task in education should be to contribute to supporting the creation of a new culture, a new conception of Moldovan society, a culture that meets the needs of the contemporary era, given the archetype and peculiarities of Moldovan ethno-psychology, a culture that contributes to ethnic consolidation, to respond to the two existing challenges in the contemporary world: globalization and preservation of local identity; tradition and new technologies.

Key words: ethnographic heritage, education, training, research, cooperation.

Patrimoniul cultural, inclusiv cel etnografic, fiind extrem de diversificat este în continuă extindere, dezvoltare și prezintă o sursă permanentă de cunoaștere și inspirație, de creație și inovare științifică și tehnică. În articolul de față vom încerca să facem o analiza generală a situației în domeniul patrimoniului etnografic, vom veni cu o abordare teoretică și cu câteva considerații privind rolul și necesitatea utilizării patrimoniului etnografic în procesul educațional în scopul satisfacerii cerințelor societății contemporane.

Interesul pentru patrimoniul etnografic în Basarabia datează din secolele trecute și în mod special din secolul al XIX-lea, găsindu-și reflectare în organizarea expozițiilor agricole și de industrie casnică, în demersurile expoziționale internaționale pe diverse categorii de piese etnografice, în practicarea meșteșugurilor vechi, în organizarea unor secții de etnografie în primele instituții muzeale publice din Basarabia, apărute la sfârșitul secolului al XIX-lea – începutul secolului XX, în lansarea unor concepte de organizare a muzeelor specializate de etnografie etc. Pe parcursul secolului XX au fost înregistrate noi categorii, elemente de patrimoniu etnografic, au fost înființate zeci de instituții muzeale cu secții de etnografie. La începutul secolului al XXI-lea, putem afirma că a fost elaborat cadrul legislativ și creată structura instituțională a patrimoniului etnografic. Există mai multe instituții de cercetare și promovare a patrimoniului etnografic, funcționează diverse Comisii și Consilii naționale pentru salvagardarea bunurilor etnografice. Astăzi este foarte importantă identificarea, cercetarea și promovarea patrimoniului etnografic ca parte integrantă a patrimoniului cultural. Promovarea patrimoniului etnografic nu poate fi asumată doar de instituțiile specializate și de specialiști. Statul trebuie să încurajeze diversele entități să promoveze patrimoniul. Există o nevoie presantă de a re poziționa politicile de patrimoniu, inclusiv o nouă abordare a rolului patrimoniului etnografic în educație și instruire. Educația și instruirea sunt două componente esențiale ale procesului de identificare, valorificare, păstrare și transmitere a cunoștințelor și aptitudinilor, de conștientizare a valorilor transmise de patrimoniul etnografic. Iar contribuțiile cercetătorilor etnografi sunt esențiale în educație și instruire.

O componentă foarte importantă pentru promovarea patrimoniului etnografic, pentru stimularea interesului public pentru etnografie este cercetarea domeniului. Cercetarea etnografică este realizată astăzi în cadrul mai multor instituții: Institutul Patrimoniului Cultural, Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală, în cadrul unor universități. Există și o asociere a etnografilor pe linie profesională. În

poftida faptului că domeniul patrimoniului etnografic a fost instituționalizat, au apărut cursuri și catedre la Universități, arhive, institute academice, cercetătorii continuă demersurile științifice individuale care nu întotdeauna țin cont de prioritățile instituțiilor în care activează, de schimbările care au loc în societate. Cercetarea etnografică la Chișinău de cele mai multe ori poartă un caracter monografic (a unui obicei, a unei zone, a unui segment etc.). Puține sunt studiile de sinteză, cu tehnici și metode moderne de cercetare. În cercetarea etnografică o importanță deosebită o are analiza mentalității, a obișnuințelor, a orientărilor, orientărilor valorice a oamenilor obișnuiți, simpli, pentru că arhetipul conștiinței și a tradițiilor culturii populare sunt foarte stabile, chiar inerte. Astăzi este necesară încurajarea abordării patrimoniului etnocultural din punct de vedere interdisciplinar și internațional, studierea și cunoașterea modului în care patrimoniul poate ajuta la satisfacerea nevoilor altor sectoare, evaluarea și asigurarea sustenabilității cercetării. Oricum este necesar să menționăm că contribuțiile cercetătorilor etnografi sunt esențiale în procesul de educație și instruire. În ultimii 10 ani are loc o restrângere a fondurilor publice pentru cercetare, inclusiv pentru cercetarea etnografică. Apar mai multe întrebări: Care este utilitatea publică a acestui domeniu? Cum putem demonstra că etnografia este necesară, cum putem stimula interesul public față de etnografie? Răspunsul la aceste întrebări poate fi identificat doar în cadrul unui proces educațional pro patrimoniu etnografic.

Republica Moldova fiind un stat național cu 18 etnii minoritare ar trebui să aibă politici concrete privind rolul patrimoniului în educație, în educația etnoculturală. Astăzi este importantă reabilitarea valorilor culturale în conștiința populației. Problema actuală în educație ar trebui să fie în a contribui, în a sprijini crearea unei noi culturi, a unei noi concepții a societății moldovenești, o cultură care să răspundă la necesitățile epocii contemporane, având în vedere arhetipul și particularitățile etnopsihologiei moldovenești, o cultură care să contribuie la consolidarea etnică, să răspundă celor două provocări existente în lumea contemporană: globalizarea și păstrarea identității locale; tradiția și noile tehnologii. Este importantă în noua cultură asigurarea accesului egal al populației la valorile culturale indiferent de etniile cărora le aparțin, iar patrimoniul etnografic, existența instituțiilor tradiționale pot asigura socializarea, incluziunea și coeziunea în societate, comunitate, pot să prevină amnezia culturală, care apare periodic, atunci când o parte a etnosului se străduie să arunce experiența acumulată, concentrată în tradiții, să arunce totul și să înceapă de la început, fără a ține cont de pozitivul acumulat în propria cultură. Românii basarabeni și majorității etniilor din Republica Moldova le este

caracteristic un nivel destul de înalt al conștiinței etnice. Dar astăzi nu avem investigații serioase special consacrate educării conștiinței etnice prin diverse mijloace. Când discutăm despre problema națională, conceptul de bază în culturologie și etnografie este recunoscut – tradiția – interpretarea conceptului tradiția etnoculturală, interacțiunea culturii naționale cu cea a etniilor conlocuitoare este necesară. Pentru aceasta este nevoie de o educație de calitate. Iar când vorbim păstrare, protejare și valorificare a patrimoniului etnografic, de rolul patrimoniului etnografic în procesul educațional, este foarte importantă relația interculturală, formarea atitudinii de toleranță, dezvoltarea conștiinței culturale și interculturale adecvate în mediul educațional formal, nonformal și informal. Este necesar un demers educațional sistematic pentru a înțelege și a aprecia valorile proprii culturii și a valorilor culturilor etniilor conlocuitoare, o „deschidere față de diferențele culturale, valorificarea constructivă a diferențelor culturale, respect față de valorile propriei culturii și a valorilor etniilor conlocuitoare, respectarea diferențelor prin prisma cunoașterii, cooperarea cu ceilalți pentru exemplificarea unor tradiții și obiceiuri, determinarea tezaurului cultural al etniilor conlocuitoare, identificarea componentelor esențiale ale moștenirii culturale comune, recunoașterea și acceptarea diferențelor, orientarea discursului educațional spre o educație pro patrimoniu” (Bucur 2004: 15). Este importantă cunoașterea valorilor identitare la nivel individual, comunitar și național, este fundamentală pentru înțelegerea diferențelor și acceptarea reciprocă. Alexandru Zub afirmă că nimic nu pare a fi mai important pentru un individ sau pentru o etnie decât să ia cunoștință de sine, cât mai exact și pe acest temei să-și asigure o integrare cât mai armonioasă în lume. Identitatea unui popor poate să rămână vie prin conservarea moștenirii culturale. Pentru că „patrimoniul cultural, prin toate componentele sale, tangibile și intangibile, este un factor cheie pentru ca societățile noastre să se concentreze din nou asupra dialogului dintre culturi, respectului pentru identități și diversitate și asupra sentimentului de apartenență la o comunitate a valorilor. Patrimoniul cultural poate juca un rol cheie ca mijloc de construire, negociere și afirmare a identității” (Convenția... 2005: 11). Valorile etnice sunt unele din puținele care pot satisface necesitățile omului în stabilitatea morală, psihologică și informațională.

De aceea pentru o educație pentru patrimoniu etnografic sunt necesare:

- deschidere față de diferențele culturale;
- valorificarea constructivă a diferențelor culturale;
- respect față de valorile propriei culturii și a valorilor etniilor conlocuitoare.

Este necesară conceperea de instrumente interactive pentru a încuraja cunoașterea și punerea în valoare a inter relațiilor dintre patrimoniu și tehnologiile moderne. Este nevoie de specialiști cu o instruire de bază solidă și capacitate de schimbare. Pentru a asigura excelența este nevoie de specialiști și de:

- „cooperarea între universități, instituții de cercetare, instituții de gestionare a patrimoniului;
- utilizarea noilor tehnologii pentru documentarea patrimoniului etnografic;
- sprijinirea creării și extinderii centrelor de instruire pentru meșteșugurile de patrimoniu;
- identificarea nevoilor și realităților sectorului etnografic;
- cercetarea multidisciplinară la nivel național pentru a satisface cerințele societății contemporane;
- încurajarea abordării patrimoniului din punct de vedere interdisciplinar;
- evaluarea și asigurarea sustenabilității studiilor și cercetărilor;
- evidențierea subiectelor care conectează discipline conexe” (Strategia... 2017: 13).

Este cunoscut faptul că cercetarea este într-o schimbare continuă. Cercetătorii trebuie să-și canalizeze resursele pentru a găsi răspunsuri la nevoile și la problemele societății contemporane. Este necesar să fie îmbunătățită calitatea cercetării, relevanța cercetării care va avea un impact aparte asupra procesului educațional. Pentru un proces educațional corect, prietenos, accesibil sunt importante:

- o abordare integrată a patrimoniului;
- conceperea de noi programe educaționale și de cercetare;
- conștientizarea asupra relației dintre patrimoniu și societate.
- identificarea, cercetarea și promovarea patrimoniului etnografic ca parte integrantă a patrimoniului cultural;
- conștientizarea valorilor transmise de patrimoniul etnografic;
- asigurarea accesului la patrimoniu etnografic;
- sprijinirea și consolidarea cooperării între instituțiile educaționale și instituțiile care gestionează patrimoniul etnografic;
- abordarea multidisciplinară și transsectorială a diverselor aspecte ale patrimoniului etnografic;
- inițierea de proiecte transdisciplinare care să includă patrimoniul etnografic;
- dezvoltarea unor programe digitale care să includă patrimoniul etnografic.

Educația pro patrimoniu etnografic conduce la respect reciproc și la respectul față de modul nostru de viață, la creșterea conștientizării valorilor transmise de patrimoniu, la încurajarea cercetării în domeniul patrimoniului, la sprijinirea și promovarea cooperării

interuniversitare. Educația este una din recomandările *Strategiei patrimoniului cultural european pentru secolul XXI*, care recomandă „încorporarea mai eficiente a educației în domeniul patrimoniului în curricula școlară” Aceasta presupune:

- „stabilirea unui dialog între sectorul educației și instituțiile care gestionează patrimoniul etnografic;
- extinderea activităților în domeniul tehnologiilor informaționale;
- cursuri de educație în domeniul patrimoniului;
- programe școlare pentru conservarea patrimoniului;
- organizarea diverselor concursuri de creație în domeniul patrimoniului etnografic;
- instruirea în restaurare pentru meșteri;
- organizarea zilelor de informații și instruire în muzee, asociații etc;
- elaborarea unei enciclopedii electronice a culturii populare tradiționale” (Strategia... 2017: 17).

Cetățenii trebuie să fie încurajați să joace un rol mai mare în valorificarea și promovarea patrimoniului. Este cunoscut faptul că astăzi conceptul de patrimoniu nu se mai limitează la acele elemente recunoscute oficial ca patrimoniu protejat, astăzi patrimoniu include și acele elemente considerate, drept patrimoniu de către populație și autoritățile locale, și de cele mai multe ori aceste elemente sunt din domeniul patrimoniului etnografic. Aceasta necesită o nouă abordare în identificare, cercetare și educație. Astfel cercetarea, educația și instruirea devin esențiale, vitale pentru păstrarea și transmiterea mai departe a valorilor etnografice. Cunoașterea patrimoniului se realizează prin cercetare, educație, instruire continuă, prin înființarea de centre de cunoaștere a patrimoniului și pentru instruire în meșteșuguri și profesii, prin programe adecvate de învățare, instruire și cercetare. Este foarte important ca elevii să învețe din primii ani de școală despre patrimoniu etnografic. Programul educațional trebuie să se bazeze pe o abordare multidisciplinară și transsectorială a diverselor aspecte ale patrimoniului etnocultural. Educația pentru patrimoniu trebuie să dezvolte la copii capacități relevante de identificare, analiză, apreciere, înțelegere a meșteșugurilor, în ce constă practicarea lor. Cunoașterea patrimoniului etnocultural conduce la o bună înțelegere a noastră și a celorlalți, ne trezește respectul reciproc, responsabilitate față de istorie, cultură, tradiție. Iar pentru rezultate relevante în educație este importantă încurajarea cercetării patrimoniului etnocultural, identificarea, protejarea, transmiterea și împărtășirea cunoștințelor și competențelor privind patrimoniul etnografic, garantarea unui înalt nivel tehnic pentru toate meseriile și meșteșugurile patrimoniului, prezența materialelor calitative de predare. Conținutul educației evoluează în rând cu schimbările din societate și cu progresul

tehnologic. Este necesar un dialog continuu și o adaptare la necesitățile societății contemporane. Cei din educație trebuie să ofere mereu noi mijloace pentru a înțelege diversele elemente ale patrimoniului etnografic, să promoveze patrimoniul la diverse evenimente culturale, să identifice noi instrumente pentru a încuraja cunoașterea patrimoniului, să organizeze jocuri care să se bazeze pe patrimoniul etnografic. Este foarte importantă organizarea de sesiuni de instruire pentru elevi, studenți de introducere în problemele de identificare și evaluare a patrimoniului etnocultural, încurajarea descoperirii patrimoniului împreună cu profesioniștii, implicarea profesioniștilor în transmiterea cunoștințelor. Este evident că educația în domeniu presupune obiective concrete:

- cunoașterea patrimoniului etnografic prin activități extrașcolare;
- atragerea elevilor la organizarea unor activități cu caracter extra curricular;
- promovarea bunului etnografic ca factor educativ;
- aducerea patrimoniului în atenția tinerilor, studenților și a cadrelor didactice într-o manieră accesibilă.

Dar realizarea obiectivelor „depind atât de caracteristicile patrimoniului cultural prezentat, cât și de caracteristicile psiho-sociale și culturale ale populației căreia îi este destinată o astfel de educație. La rândul lor, aceste valori care urmează a fi împărtășite au nevoie, în egală măsură, de o raportare pozitivă la moștenirea culturală și de o evoluție a mentalității spre cerințele vieții contemporane, în care educația să capete tot mai mult un conținut, pe de o parte, vocațional și voluntar și pe de altă parte, plasat în sfera diversității” (Constantinescu 2017: 64). Educația pentru patrimoniu etnografic informează și conștientizează membrii societății, mobilizează comunitățile locale și le implică în rezolvarea problemelor de bună păstrare și promovare a tradițiilor și obiceiurilor. Prin educație publicul înțelege că patrimoniul este un bun comun care trebuie prețuit, protejat și promovat. Atitudinea de respect și responsabilitate față de patrimoniu, tradiții și obiceiuri poate schimba aspectul unei comunități, poate conduce la o dezvoltare durabilă. Doar prin educație putem crea o societate de consumatori conștienți ai patrimoniului, utilizatori și promotori ai tradițiilor, educați în cultul frumosului și informați adecvat asupra valorii culturale și economice a patrimoniului etnografic.

Instruirea este vitală pentru a păstra și a transmite cunoștințele și aptitudinile. Pentru o instruire corectă trebuie să existe un dialog între stat, cetățeni și profesioniști. Este necesară înființarea de centre de cunoaștere a patrimoniului, centre pentru instruire în meșteșuguri, prin programe adecvate de învățare. Este

necesară diversificarea sistemului de instruire pentru profesioniști din domeniul patrimoniului etnografic. Meseriile și meșteșugurile evoluează, ceea ce solicită o instruire continuă. Pentru a asigura excelența, sectorul patrimoniului etnocultural are nevoie de specialiști cu o instruire de bază solidă, spirit deschis și capacitate de schimbare. Este importantă instruirea duală, este nevoie de o diversificare a sistemelor de instruire prin organizarea de:

- centre de instruire pentru profesioniști;
- ateliere speciale pentru tineri;
- cursuri multidisciplinare;
- școli naționale și locale de etnografie;
- universități populare.

Asigurarea sustenabilității măsurilor adecvate, asigurarea coordonării între sistemul de instruire și rețelele profesionale, intensificarea cooperării între universități, școli și rețelele profesionale, organizarea de sesiuni de instruire, valorificarea oportunităților oferite de instituțiile internaționale sunt necesare în procesul de instruire. Există o amenințare cu dispariția, care atârână în special deasupra unor meserii și practici de patrimoniu etnografic. Pentru păstrarea și promovarea meseriilor tradiționale este nevoie de o instruire permanentă. Este necesară utilizarea noilor tehnologii pentru documentarea patrimoniului etnocultural ceea ce va facilita procesul de instruire. Transmiterea de cunoștințe și aptitudinilor specifice meseriilor de patrimoniu este esențială pentru a asigura păstrarea patrimoniului. Numai prin instruire vom reuși:

- sprijinirea meșterilor pentru a asigura transmiterea cunoștințelor și aptitudinilor;
- organizarea de expoziții, demonstrații de promovare a meseriilor tradiționale;
- adoptarea de măsuri care să-i ajute pe cei tineri să preia meșteșugurile;
- prezentarea meșteșugurilor manuale în școli, media, concursuri,
- sprijinirea creării și extinderii Centrelor de instruire pentru meșteșugurile de patrimoniu.

Este importantă organizarea unor ateliere consacrate meșteșugurilor și creatorilor cu utilizarea materialelor tradiționale, dezvoltarea programelor de asistență: prelegeri, cursuri, programe radio și TV, publicații, inclusiv ghiduri practice, organizarea de întâlniri publice între profesioniști și utilizatori cu dezbaterile problemelor de patrimoniu etnografic. Este necesar să menționăm că legislația Republicii Moldova creează cadrul juridic pentru activitatea meșterilor populari în vederea păstrării meșteșugurilor artistice populare și dezvoltării lor pe baza tradițiilor autentice ale artei populare, reglementează cadrul de pregătire a meșteșugarilor. Pregătirea profesională în domeniul meșteșugurilor artistice se realizează în instituțiile de învățământ secundar profesional, indiferent de tipul

de proprietate și formă juridică de organizare. Articolul 6 al *Legii privind meșteșugurile artistice populare* stipulează că „pregătirea profesională în domeniul meșteșugurilor artistice se realizează în instituțiile de învățământ secundar profesional, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare” iar „meșterii populari, organizațiile lor și întreprinderile din domeniul meșteșugurilor artistice au dreptul la efectuarea pregătirii profesionale în bază de ucenicie” (Lege... 2003: 8). Legislația în domeniu stabilește că evaluarea și certificarea profesională a ucenicilor se realizează la o instituție de profil licențiată. În Republica Moldova sunt legiferate meșteșugurile tradiționale: olăritul, lemnăritul, împletitul în fibre vegetale, piatrăritul și altele. Iar atelierele meșteșugărești pot deveni instituții informale de profesionalizare, care ar ajuta la asimilarea cunoștințelor și abilităților, inclusiv prestarea muncii în cadrul lor. Astăzi se face o încercare de renaștere a artizanatului și a meșteșugurilor artistice. Statul reglementează activitatea în domeniul meșteșugurilor artistice pe baza unor principii generale:

- „garantarea libertății de creație;
- garantarea dreptului meșterilor populari de a activa independent și de a se asocia în diverse structuri;
- susținerea de către stat a meșteșugurilor artistice, precum și a activității de cercetare științifică în domeniu;
- promovarea colaborării internaționale în domeniul cercetării, păstrării și dezvoltării meșteșugurilor artistice” (Lege... 2003: 7).

Educația de calitate implică respect față de diversitatea culturală, față de identitate și individualitate. Elementele de patrimoniu etnografic, existența instituțiilor tradiționale pot asigura o dezvoltare durabilă a unei sau altei comunități. Susținerea meșteșugurilor tradiționale ca industrii creative și surse de venit este actuală pentru societatea contemporană. Un rol important în educație și instruire, în susținerea și promovarea tradițiilor îl are instituția muzeală, depozitar al valorilor etnografice care are posibilități specifice în păstrarea și dezvoltarea etnoculturilor. Muzeul poate fi abordat ca centru de păstrare și prezentare a tradițiilor și culturilor etnice, ca un sistem comunicativ care îmbină în sine posibilitățile de a învăța – adică transmiterea cunoștințelor și valorilor materiale acumulate de generațiile trecute, și instruirea – transmiterea unor deprinderi și abilități concrete și ce este foarte important – educația – impactul emoțional care formează lumea estetică, morală a personalității. Muzeul participă la păstrarea și transmiterea tradițiilor. Muzeul într-un fel sau altul, indiferent de profil, tip, categorie abordează în activitatea sa problematica etnoculturală. Muzeul reprezintă un sistem comunicativ deosebit, și poate fi abordat ca un centru de păstrare

și prezentare a tradițiilor etnoculturale în condițiile contemporane. Are un rol deosebit ca unul din izvoarele de bază a transmiterii tradiției culturale în lumea contemporană. Muzeul participă la păstrarea și transmiterea tradițiilor, la formarea conștiinței comunității. Rolul muzeului în aspect etnocultural este necesar să fie cercetat, dar trebuie să spunem că problema transmiterii tradițiilor etnice și educarea valorilor umane sunt recunoscute, dar metode de abordare științifică a problemei încă nu sunt elaborate și eficiența manifestărilor nu este apreciată.

În concluzie, subliniem că componentele materiale și imateriale ale patrimoniului etnografic pot avea un rol esențial în procesul educațional, contribuind la păstrarea identității, la conștientizarea societății în necesitatea păstrării și valorificării patrimoniului, la consolidarea societății contemporane. Toate acestea sunt reale doar dacă patrimoniul etnografic va fi abordat ca patrimoniu integrat și dacă în procesul educațional va fi stabilit un dialog constructiv între sectorul educației, sectorul științific și instituțiile care gestionează patrimoniul etnografic, ca parte componentă a patrimoniului cultural național. Și, dacă în cercetare și valorificare ne vom baza pe o abordare multidisciplinară și transsectorială a patrimoniului etnografic. Este nevoie ca etnografia să fie studiată atât în școală cât și la facultate, în caz contrar riscăm să nu mai avem nevoie de știința etnografică și să ne rătăcim în lumea identitară, chiar dacă recunoaștem că patrimoniul etnografic este o componentă importantă a identității noastre. Este foarte important în educație să utilizăm retrospectiva istorică ca mijloc de deschidere, de descoperire, de identificare a relațiilor interculturale, iar documentarea patrimoniului etnografic să o facem prin tehnicile realității informaționale, expunerea bunurilor etnografice să o efectuăm în cadrul unor prezentări inovative. Și este necesar în sfârșit să avem un manual de promovare a educației pentru patrimoniu, un ghid de bune practici pentru identificarea, promovarea, gestionarea patrimoniului etnografic, utilizarea bunurilor etnografice în sistemul educațional.

Referințe bibliografice

Bucur C. Identitatea etnoculturală. Conștiința națională și afirmarea universală. Sibiu: Astra Museum, 2006. 367 p.

Constantinescu S.-M. Un traseu al responsabilității față de patrimoniu. În: Revista muzeelor. București, 2017, nr. 1, p. 62-68.

Convenția cadru privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate. În: Council of Europe. Treaty series. Strasbourg, 2005, nr. 199, p. 10-23.

Legea privind meșteșugurile artistice populare. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 84-86, 2003, p. 6-11.

Strategia patrimoniului cultural european pentru secolul XXI, 2017. <https://patrimoniu.ro/strategia-patrimoniului-cultural-european-pentru-secolul-XXI> <https://patrimoniu.ro/images/ST21-ROMANA.pdf> (vizitat 03.02.2021).

Elena Ploșnița (Chișinău, Republica Moldova). Doctor habilitat în istorie, Muzeul Național de Istorie a Moldovei.

Елена Плошница (Кишинев, Республика Молдова). Доктор хабилитат истории, Национальный музей истории Молдовы.

Elena Ploshnitsa (Chisinau, Republic of Moldova). Doctor of history, National Museum of the History of Moldova.

E-mail: rackayskaine@yahoo.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9061-3369>